

**СИСТЕМА
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ
У СПАДЩИНІ ЗОЛТАНА БАКОНІЯ
(1916-1989)**

УДК 371.4(477.87)

Аліна ВОЛОЩУК,

*викладач ЗХІ, пошукувач кафедри загальної педагогіки імені
Богдана Ступарика Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
м. Ужгород, Україна*

УДК 371. 4 (477. 87)

Анотація. У статті крізь призму педагогічної та мистецької майстерності розкривається багаторічна діяльність видатного педагога образотворчого мистецтва Закарпаття – Золтана Баконія. В умовах позашкільного закладу напрацьовувалися та удосконалювалися ефективні методики художньо-естетичного розвитку дітей різних вікових категорій, визнані сучасниками та послідовниками педагога-митця. З. С. Баконій постає як видатний популяризатор закарпатської художньої школи серед дітей та юнацтва, людина, яка продовжила її традиції, виховавши нові покоління майстрів образотворчості.

Ключові слова: позашкільна художня освіта, дитяча творчість, педагогічна майстерність, образотворче мистецтво.

Педагогічна наука на сучасному етапі свого розвитку повинна враховувати традиції та здобутки педагогів попередніх десятиліть, досвід яких має зберігатися у скарбниці майстерності нинішніх і майбутніх поколінь. Його поширення має стати передумовою подальшої активізації творчо-пошукової педагогічної діяльності в галузі національної освіти і виховання задля розвитку науки та системи освіти.

Історія покликана не допустити втрати безцінних мистецько-педагогічних пластів спадщини своїх яскравих постатей, до яких, поза сумнівом, належить Золтан Степанович Баконій (1916–1989) – незмінний керівник студії образотворчого мистецтва Ужгородського палацу піонерів у 1947-1989 рр., заслужений вчитель України, педагог-новатор, який сформував та втілював у практику цілісну систему позашкільної ху-

дожньої освіти в Закарпатті, дав путівку в життя як визначним у наші дні представникам закарпатської школи живопису – професійним художникам, так і тисячам своїх колишніх гуртківців, які завдяки педагогу-художнику долучилися до високих взірців образотворчого мистецтва та духовності і несуть цей досвід по життю, передаючи наступним поколінням у спадок. Понад 8 тисяч вихованців впродовж 1947-1989 років пройшло через студію Золтана Степановича Баконія, який своєю педагогічною майстерністю відіграв визначальну роль у формуванні дитячого світогляду, виявленні та розвитку художніх талантів. Для частини юних художників педагог відкрив професійні орієнтири, решті привив на все життя любов до прекрасного, високий естетичний смак як елемент гармонійно розвиненої особистості. Завдяки плідній багатогранній художньо-педагогічній діяльності керівника студії понад 400 учнів стали відомими художниками, архітекторами, скульпторами, художниками-педагогами, мистецтвознавцями, театральними декораторами, творцями народного мистецтва.

Окремих аспектів діяльності З. Баконія у мистецько-педагогічному вимірі торкалися дослідники педагогіки П. Ходанич [33], І. Небесник [27], С. Федака [32], С. Жупанин [23], А. Васильєва [18], В. Бурч [16], І. Голод [20], але широкого, повного розкриття системи художнього, естетичного виховання школярів в умовах позашкільного закладу освіти так і не було зроблено. Великий резонанс його діяльність мала і в періодичній пресі 1950-1980-х років. Продовжуючи зусилля по збереженню для нащадків пам'яті педагога-митця, в ході дослідження віднайшлися та введені у науковий обіг безцінні матеріали особистого архіву З. Баконія, дбайливо збережені його родиною.

Сьогодні, коли з висоти понад двох десятиліть, педагог з розряду сучасників перейшов в категорію людини-легенди, аналізуючи та узагальнюючи його методику, різноманітні форми й методи роботи, є всі підстави говорити про створення ним цілісної системи художньої освіти школярів в умовах позашкілья Закарпаття, яка охоплювала всі вікові категорії школярів – дітей, підлітків, юнацтва.

Концептуальні підвалини педагогічного процесу в системі позашкільної художньої освіти З. Баконія базувалися на гуманізмі, повазі до особистості кожної дитини, вірі в її творчі

можливості, визнанні її унікальності й неповторності, а також в створенні сприятливих умов для розкриття потенційних можливостей школярів.

Золтан Баконій вважав, що мистецтво необхідне кожній людині, воно ушляхетнює думки і відчуття особистості – звідси піклування пріоритетно про всебічний гармонійний розвиток дитини, а надалі – привиття художньо-професійних навичок. Педагог у дітей із ранніх років розвивав поняття мистецтва, естетичний смак, привчав до активного бачення навколишнього світу, що в результаті обов'язково позначалося на загальній культурі школярів. Нерозривними складовими діяльності педагога були аудиторні заняття в Ужгородському Палаці піонерів, під час яких засвоювалися ази професійної художньої підготовки за традиційними методиками, успадкованими від засновника закарпатської школи живопису Й. Бокшая (який, до речі, був вчителем Баконія З. С.), за передовим педагогічним досвідом та власними авторськими розробками, адаптованими до особливостей занять в умовах студії для шкільного віку (молодшого – від 4 до 6 років, молодших школярів – від 7 до 10 років, дітей раннього підліткового віку – 5-6 класи (10-12 років), старшого підліткового віку – 7-9 класи (13-14 років) і учнів старших класів, що включав період ранньої юності (15-17 років) [9].

Плани і програми для позашкільних навчальних закладів, на відміну від стабільних шкільних, мали більш гнучкий характер, тому вони розроблялися і оновлювалися педагогом в залежності від тогочасних ідеологічних настанов, останніх досягнень науки і техніки, нових тенденцій в культурі, національних традицій, враховували психолого-педагогічні характеристики дітей, їх інтереси і творчий потенціал, а також власний педагогічний досвід. У методичних листах до програм для позашкільного закладу давався аналіз тем для кожної вікової групи [6; 8]. Також Баконієм З. С. була розроблена програма з образотворчого мистецтва для початкової (1-4 класи) та середньої ланок (5-6 класи) загальноосвітньої школи на 1966-1967 н. р. [4], оскільки паралельно з основним викладанням в позашкільному закладі, Золтан Степанович навчав малюванню і в середніх школах №1, 2 м. Ужгорода.

Вивчення основ образотворчої грамоти в студії Золтана Баконія проходило через усі складові системи естетичної культури: починаючи від формування естетичних відчуттів,

сприйняття, уявлень, емоцій, вироблення вмінь та навичок аналізувати, синтезувати, порівнювати, освоєння існуючих естетичних цінностей і створення нових до розвитку практичних умінь та навичок, формування творчих здібностей. У практичній роботі керівник застосовував дві форми мистецької самодіяльності: естетичне споглядання, переживання і творчість. Якщо естетичне споглядання виявлялося у здатності спостерігати й розуміти красу в оточуючій дійсності, то мистецька творчість передбачала активну творчу діяльність особистості в образотворчій галузі. Яскравою рисою навчально-виховної діяльності Золтана Баконія було широке застосування народознавчого матеріалу, яким так багате полікультурне Закарпаття. Педагогічно дієвими були заняття, де вивчалися духовні скарбниці рідного краю, народні художні традиції, декоративно-прикладна діяльність та зустрічі з тими, хто зберігав культурну національну спадщину, примножував її.

Художня освіта школярів в системі З. Баконія передбачала цілісність, складовими якої були ґрунтовні академічні знання з живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва. Практична діяльність педагога та юних митців в реалістичному, декоративному малюванні (у різних стильових напрямках від абстрактних до асоціативно-виражальних) використовувала широкий спектр художніх технік і матеріалів. Саме малювання з натури З. Баконій вважав головним методом наочного навчання та засобом набуття майстерності в передачі формоутворення [2, 7]. Другим за важливістю різновидом малювання в системі навчання образотворчості педагога, було творче малювання, зокрема, тематичне та по пам'яті, яке, як вид образотворчої діяльності, забезпечував найбільший розвиток учнів, збагачував інтелект студійців через творче переосмислення особистих почуттів, переживань, розумінь і оцінок оточуючого життя [10, 4]. По-особливому Баконій ставився до декоративного малювання, адже воно давало можливість пов'язати навчання з вихованням на традиціях народного і декоративно-прикладного мистецтва, відповідало пізнавальним інтересам дітей, збагачувало їх художнє сприйняття, спонукало до естетичних переживань і творчої діяльності [12]. У методиці навчання образотворчості окремим видом занять виступало й знайомство з кращими творами художників минулого і сучасного на той період часу. З. С. Баконій, розвиваючи художню культуру

студійців, обов'язково органічно поєднував цей вид навчання із виконанням практичних завдань [12, 7]. У бесідах про мистецтво різної тематики розкривалися зміст картини, давалися біографічні дані про митця, віднаходилися цікаві факти з його життя. Про видатних майстрів пензля педагог розповідав так, що кожен учень бачив, що крім таланту, потрібна також велика наполеглива праця, що спонукало школярів до подальшого серйозного навчання.

Розмаїття цілей і задач, які реалізовував у своїй педагогічній діяльності Золтан Баконій, вимагало й змістовної багатоманітності форм організації навчально-виховного процесу. В практиці роботи гуртка-студії з роками удосконалювалися традиційні та напрацьовувалися принципово нові форми, які набували великої популярності серед дітей і, подекуди, виступали головним стимулом та заохоченням в досягненні творчих результатів. До широко використовуваних форм поза студійного навчання відносилися пленерні екскурсії, походи по рідному краю; організація і робота табору «Юний художник»; проведення мистецьких тематичних вечорів, присвячених творчості художників, що сприяло долученню дітей до скарбів вітчизняної та світової культури; участь у мистецьких конкурсах різних рівнів на кращій малюнок; зустрічі з закарпатськими художниками і відвідування їх майстерень; культпоходи в обласну картинну галерею, на виставки, організовані Спілкою художників, обласним будинком народної творчості; колективне малювання на асфальті; олімпіади з образотворчого мистецтва, організація звітних виставок художньої творчості дітей [13].

Педагогічна ефективність навчальної діяльності в студії Баконія З. С. підкріплялася різними формами практичного закріплення набутих знань та навичок на творчих заняттях, а також під час проведення творчих пленерних екскурсій, докладну методику яких, як і навчальних занять, розробив З. Баконій. Щорічні творчі екскурсії, які практикував З. С. Баконій в 1950-1960-х роках залучали не всіх студійців, а переважно учасників обласних і республіканських виставок дитячої художньої творчості. Охопити всіх бажаючих було неможливо. Ентузіазмом, невтомністю та педагогічним новаторством педагога практика пленерних екскурсій переросла наприкінці 1960-х років у організацію та роботу єдиного в Україні республіканського, а згодом, міжнародного профіль-

ного дитячого табору «Юний художник», який набув беззаперечне педагогічне визнання та одностайне схвалення мистецької громадськості [19]. Особливою рисою його діяльності стала творчо-педагогічна співпраця із сучасниками – корифеями закарпатської школи живопису Й. Бокшаєм, А. Коцкою, Ф. Манайлом, А. Кашшаєм, З. Шолтесом, багатьма іншими, чия участь привносила атмосферу неповторного колориту, високого ґатунку, трансформованого у відповідальну творчість дітей, які прагнули дотягнутися до рівня знаних майстрів. В таборі відпочило і розвинуло творчі здібності понад 7000 переможців міських, районних та обласних конкурсів на кращий малюнок, олімпіад з образотворчого мистецтва, а також учасників республіканських, всеукраїнських, міжнародних виставок дитячої художньої творчості [25]. Тут перебували юні таланти з Київського палацу піонерів та школярів ім. Островського [26], Харкова, Дніпропетровська, Сімферополя, Луганська, Донецька, Львова, Житомира, Ворошиловграда, Полтави, Вінниці, Сум, Миколаєва, Запоріжжя, Херсона, Криму, Північної Осетії [22], пізніше – групи дітей для відпочинку та творчості зі Словаччини, Угорщини. Найкращі роботи юних художників, які виконувались під час перебування в таборі, продовжували експонуватися на виставках дитячого малюнка різних рівнів, високо оцінювалися фахівцями. Доброю традицією було проведення конкурсу малюнку на асфальті із широким залученням до участі дошкільнят та школярів міста [34]. За ініціативою Золтана Баконія, для стимулювання розвитку образотворчого мистецтва, обласним відділом народної освіти та інститутом удосконалення кваліфікації вчителів почали і надалі регулярно проводилися олімпіади з образотворчого мистецтва серед учнів перших – шостих класів. З метою популяризації дитячої творчості, більшої зацікавленості учнів у результатах своєї роботи, проводилися персональні та колективні виставки малюнків студійців у залах Палацу піонерів, які виливалися в постійну демонстрацію творів юних художників та скульпторів і стали своєрідним показовим екзаменом на кращу фантазію, сміливість виконання та володіння художніми характеристиками. Роботи студійців з живопису, рисунку, скульптури, різьби по дереву з кожним роком демонстрували зростаючу майстерність виконавців, радуючи життєрадісним світосприйманням, свіжістю фарб [15].

Надзвичайно полюбляли юні художники відвідування персональних виставок закарпатських художників – Й. Бокшая, З. Шолтеса, Ф. Манайла, де екскурсоводами виступали самі митці – живі класики, що справляло враження на дітей і заохочувало до подальшого поступу мистецькою стежиною [14]. Загалом, творче партнерство з художниками стало новою методичною концепцією художньої творчості в практиці студії. Вони залучалися до навчальної діяльності зі студійцями і демонстрували власний досвід в умовах творчих майстерень, пленерних екскурсій, спільних виставок.

Тісні зв'язки гурток-студія підтримував і з Ужгородським училищем прикладного мистецтва, його викладачами, під керівництвом яких багато вихованців, згодом, продовжувало професійне навчання. Всі зазначені форми діяльності носили далеко не стихійний чи випадковий характер. Існувала їх продумана координація, задля якої було створено «Клуб любителів мистецтва» Палацу піонерів під незмінним керівництвом З. С. Баконія з метою розвитку ініціативи школярів, їх самостійності, залучення до організації і проведення масово-виховної роботи серед учнів шкіл міста засобами образотворчого мистецтва. Силами клубу організовувалися мистецькі заходи, присвячені життю і діяльності видатних художників із показом наочного ілюстративного матеріалу, кінофільмів, репродукцій картин, діафільмів, діапозитивів, запрошувалися художники, мистецтвознавці, які доповнювали програму своїми виступами [5].

Усі форми були спрямовані на створення кращих якостей дитячого життя на основі творчих ініціатив, доброї волі всіх і кожного, на основі принципів самоорганізації і максимального збільшення досвіду дитини, духовної єдності особистості в колективі у спільній цікавій діяльності і відпочинку. Різноманітність форм навчання була одною з найбільш привабливих рис системи образотворчого навчання Золтана Баконія. Всі вони були підпорядковані, крім основного завдання – оволодіння художнім мистецтвом, ще й завданням популяризації мистецтва, естетизації життя школярів та наповнення його творчим змістом, створення атмосфери свідомої творчості з претензією на професійне мистецтво та інформування широкої громадськості про роботу та успіхи студії Палацу піонерів [6].

З роками робота художньої студії все більше виходила за межі Палацу піонерів. Згодом за ескізами студійців оформля-

лися свята, ювілеї, друкувалися запрошення до різноманітних заходів. Це щоразу популяризувало роботу юних художників та їх керівника. До визначних дат регулярно організовувалися і проводилися конкурси на кращий малюнок і скульптуру серед школярів міста, в яких брали участь понад 300 учнів та дошкільнят [30]. Студію як неординарне явище відвідували закордонні делегації з Чехословаччини, Німеччини, Канади, інших країн. Малюнки студійців прикрашали сторінки календаря «Карпати», журналів «Образотворче мистецтво», «Барвінок», «Піонерія».

Підтвердженням ефективності діяльності Баконія З. С., на основі якої формувалася цілісна педагогічна система художньо-мистецького виховання є й участь студійців у республіканських, всесоюзних виставках дитячої художньої творчості, що регулярно проводилися в радянські часи, а з 1956 року – в понад 50-ти міжнародних виставках Європи, Америки, Азії [24; 29]. Загалом, біля 7 тисяч малюнків від 800 авторів-студійців експонувалися, за даними керівника студії, директорів Ужгородського палацу піонерів, Закарпатського обласного відділу народної освіти та Республіканського учбово-методичного кабінету художнього виховання дітей Міністерства освіти УРСР на виставках у Австрії, Алжирі, Афганістані, Англії, Бельгії, Болгарії, Голландії, Греції, Індії, Іраку, Ірані, Італії, Західному Берліні, Камбоджі, Канаді, Кіпрі, Китаї, Кенії, Кореї, Кубі, Лаосі, Лівані, Лівії, Малі, Марокко, Мексиці, НДР, Новій Зеландії, Норвегії, ОАР, Пакистані, Парагваї, Польщі, Румунії, Сирії, США, Судані, Таїланді, Того, Тунісі, Туреччині, Угорщині, Уругваї, Фінляндії, Франції, Цейлоні, Чілі, Чехословаччині, Швейцарії, Швеції, Югославії, Японії [31]. Окрім великого мистецького інтересу з боку громадськості до дитячої творчості, про педагогічну ефективність системи художньо-естетичного виховання З. С. Баконія говорять чисельні відзнаки успіхів студійців у вигляді грамот, медалей, призів, премій від освітянських, профспілкових, комсомольських комітетів, «Українського товариства дружби та культурних зв'язків із закордонними країнами», Червоного Хреста, відзнак редакційних колективів «Піонерської правди», «Зірки», «Піонерії», «Барвінок» «Образотворче мистецтво» [14]. Мали місце обміни виставками робіт вихованців палаців піонерів міст ЧССР – Міхаловець та Братислави, Кошице, та УНР – Ніредьгаза, що сприяло зміцненню гу-

манітарних зв'язків між країнами та сусідніми прикордонними регіонами [1]. «Малюнки студійців побували на всіх континентах у більш як п'ятдесяти країнах світу. З цих подорожей вони поверталися на Батьківщину з десятками призів та дипломів лауреатів» [26]. У 1980 році 70 робіт було представлено на виставці у м. Ніредьгаза в період проведення Днів Закарпаття в Угорській Народній Республіці, у Києві, на ВДНГ, в Будапешті, Дебрецені (УНР), в ЧССР [25].

Не забарилася й держава з визнанням ефективності та результативності діяльності педагога, присвоївши З. С. Баконію звання заслуженого вчителя Української РСР в 1965 році.

Ще одним підтвердженням ефективності системи художньої освіти Баконія З. С. стало професійне становлення понад 400 вихованців, які по завершенню навчання в студії Палацу піонерів, продовжили його в Ужгородському художньому училищі (сьогодні Коледж мистецтв ім. А. Ерделі), Київському інституті прикладного мистецтва (сьогодні Національна Академія мистецтв), у Львівському інституті прикладного мистецтва (зараз Львівська національна академія мистецтв), Московському вищому художньому училищі ім. Сурикова та інших вищих художніх закладах Одеси, Харкова, Івано-Франківська, стали професійними художниками, скульпторами, архітекторами, мистецтвознавцями, а для решти художнє захоплення залишилось творчою насолодою на все життя, спогадами в душі про чудову пору творчості в студії «чарівника дитячих мрій» Золтана Степановича Баконія [21]. Серед колишніх вихованців студії в сучасній мистецькій царині добре відомими є архітектор Томчаній М. М.; лауреат обласної премії ім. Д. Вакарова та республіканської премії ім. М. Островського, художник-графік, викладач Закарпатського художнього інституту Скакандій В. Ю.; скульптор, викладач Коледжу мистецтв ім. А. Ерделі та ЗХІ Маснюк І. Д., Петрецький В. В., художниця Пуглик-Белень М. І., московський кераміст Яшкіна Л. І., Чувалова Т. Ф., Асталош Є., продовжувачі традицій закарпатської школи живопису художники Віг І., Ганзел В., Шолтес С., Кашшай С., Кліса І., Пушкар В., Ганзел В., Вовчок В., Біба С., Павлишин В., Чундак М., Ігнат І., Гойда А., Надь В., Коломийцева Н., Лович М., Пушкаш В., Черній Й., Пуглик-Белень М. та багато інших. Їх здобутки є свідченням високої професійної підготовки та якості викладання, що існувала в студії образотворчого мистецтва З. С. Баконія [33].

В особі Золтана Баконія українська педагогіка має видатного представника, розробника цілісної системи позашкільної художньої освіти, автора низки нових концептуальних підходів до організації навчально-розвиваючого процесу виховання дітей різних вікових категорій, практично втілюваних у роботі керованої ним образотворчої студії. Виходячи з ідеї раннього залучення дітей до художньої творчості, активної зацікавлюючої ролі батьків, потреби прищеплення юним художникам професійних знань змалечку в умовах позашкільної гурткової роботи, різноманітних підходів до навчання, педагог довів ефективність їх поєднання в єдиному освітньо-виховному процесі продовж 42 років невтомної праці на мистецько-педагогічній ниві. Спадщина педагога є унікальною в своїй універсальності, ґрунтовності та цінності для розвитку позашкільної художньої освіти, вона продовжує бути актуальною і потребує глибокого вивчення, збереження та використання у процесі відродження української національної освіти в сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баконій З. С. Вихованці студії – наша гордість // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 53. – На 2 с.
2. Баконій З. С. З досвіду роботи в студії образотворчого мистецтва в Ужгородському палаці піонерів (1963) // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 1. – На 15 с.
3. Баконій З. С. Звіт про роботу в таборі «Юний художник». // Особистий архів. – Рукопис. – 1985. – Ф. II. – Спр. 16. – На 12 с.
4. Баконій З. С. Інструктивно-методичний лист до програм малювання в гуртковій роботі з образотворчого мистецтва на 1966-1967 навчальні роки // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 36. – На 34 с.
5. Баконій З. С. Максимум заботы // Закарпатская правда. – № 251. – 1 ноября. – 1981.
6. Баконій З. С. Методика проведення занять з образотворчого мистецтва в молодшій групі // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 25. – На 7 с.
7. Баконій З. С. Перспективний план роботи образотворчої студії на 1980-1981 н. р. // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 35. – На 14 с.
8. Баконій З. С. План роботи гуртка образотворчого мистецтва на I півріччя 1954-1955 н. р. // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 30. – На 19 с.

9. *Баконій З. С.* План роботи студії на 1979-1980 рр. // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 34. – На 7 с.

10. *Баконій З. С.* Розвиток творчих здібностей дітей в образотворчій студії Ужгородського палацу піонерів. // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 2. – 1967. – На 11 с.

11. *Баконій З. С.* Список студійців, які поступили в Ужгородське училище прикладного мистецтва. // Рукопис. – Ф. II. – Спр. 67. – На 2 с.

12. *Баконій З. С.* Уроки малювання в початковій школі (з досвіду роботи) // Закарпатський обласний відділ народної освіти. Інститут удосконалення кваліфікації вчителів. Закарпатська обласна друкарня. – м. Ужгород, 1957. – 208 с.

13. *Баконій З. С.* Формы работы студии изобразительного искусства Ужгородского Дворца пионеров // Особистий архів. – Рукопис. – Ф. II. – Спр. 29. – На 3 с.

14. *Безуглий Ф.* Юні митці (на виставці художньої творчості піонерів України) / Ф. Безуглий // Зірка. – 1962. – 30 березня. – С. 4

15. *Билей Н.* Встреча с художниками / Н. Билей // Советское Закарпатье. – 1958. – 12 января. – С. 4

16. *Бурч В.* Дітям – прекрасне (естетичне виховання в школах Закарпаття) / В. Бурч // Культура і життя. – 1972. – 9 липня

17. *Варваринець М.* Роботи юних митців / М. Варваринець // Закарпатська правда. – 1960. – 21 червня. – С. 4

18. *Васильева А.* В каждом рисунке солнце. Методическое пособие из опыта работы Заслуженного учителя УССР Бакония З. С. – Киев, 1975

19. *Волощук А. В.* Практика розвитку творчих здібностей школярів у таборах «Юний художник» на Закарпатті в 1970-1980-х роках. // Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. – Випуск 132. Педагогічні науки. – Черкаси, 2008. – с. 3-9

20. *Голод І.* Мистецькі студії у західноукраїнському краї // Вісник Львів. акад. мистецтв. – 1997. – Вип. 8. – С. 56-60

21. *Дуда Ф.* Малюють студійці Баконія / Ф. Дуда // Молодь Закарпаття. – 1968. – 27 грудня. – С. 3.

22. *Жиденко Н.* Сонячна палітра юних / Н. Жиденко // Молодь Закарпаття. – 1981. – 9 липня. – С. 2

23. *Жупанин С.* Гніздо одинокого птаха / С. Жупанин // Освіта. – 1991. – 11 січня. – С. 4

24. *Клим П.* Волшебные кисти / П. Клим // Закарпатская правда. – 1961. – 15 октября. – С. 4

25. *Клованич Ю.* Табір над Ужем / Ю. Клованич // Карпатська зірка. – 1975. – 1 липня. – С. 1

26. *Кохан В.* Там, де діти, – там і сонце! / В. Кохан // Закарпатська правда. – 1980. – 10 липня. – С. 3

27. *Небесник І.* Художня освіта Закарпаття в контексті розвитку художньої освіти в Україні (1945-1999 рр.). – Ужгород, 2000. – 161 с.

28. *Патрикац А.* Приходьте в диво-казку / А. Патрикац // Барвінок. – №7. – 1984. – С. 22

29. *Пічкач В.* Студії – 30 років / В. Пічкач // Закарпатська правда. – 1977. – 19 червня. – С. 3

30. *Сірак Й.* Веселкова палітра юних / Й. Сірак // Молодь Закарпаття. – 1979. – 24 квітня. – С. 4

31. Участь вихованців образотворчої студії Ужгородського палацу піонерів у міжнародних виставках дитячої художньої творчості / Довідка Закарпатського обласного відділу народної освіти. // Особистий архів. – Ф. І. – Спр. 43. – На 1 с.

32. *Федака С.* Слово про вчителя // Наш рідний край. – 1999. – № 5. – С. 44-46

33. *Ходанич П.* Формування і розвиток образотворчих здібностей дітей: з досвіду роботи заслуженого вчителя України З. С. Баконія / П. Ходанич // Всеукраїнська науково-методична конференція «Проблеми післядипломної освіти педагогів» (23-24 жовтня 1997 р.) – Ужгород, 1997. – С. 202-205

34. *Чоповдя І.* Сонце – в кожному малюнку / І. Чоповдя // Молодь Закарпаття. – 1977. – 27 листопада. – С. 4

ZOLTAN BAKONIJ'S (1916-1989) SCHOOLCHILDREN ART EDUCATION SYSTEM

Alina VOLOSHCHUK,

teacher of Transcarpathian Art Institute,

*Ph. D. student, V. Stefanyk Subcarpathian National University, (B.
Stuparyk Pedagogy Department)*

Uzhhorod, Ukraine

Annotation. *Long-term activity of Zoltan Bakonij, prominent Transcarpathian teacher of fine art, opens up in the article through the prism of his pedagogical and artistic trade. In the conditions of out-of-school education the effective pedagogical methods were developed for different age-old categories of the children. They were recognized by his contemporaries and followers. Z. Bakonij was prominent popularizer of Transcarpathian artistic school among the children and youth, who continued its traditions, educating new generations of art masters.*

Key words: *out-of-school artistic education, child's creation, pedagogical trade, fine art.*